

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

УДК 378.018.43:004(438)

ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПОЛЬСЬКІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ ТА ЙОГО ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ

Белан В.Ю.

Інститут професійно-технічної освіти
Національної академії педагогічних наук України

У статті описуються пріоритети політики ЄС у сфері інформатизації освіти в контексті реалізації програми «Освіта та професійна підготовка 2020». Розглядаються стратегічні європейські документи щодо інформатизації освіти, розвитку цифрових компетентностей, використанню дистанційного навчання у вищій освіті. Окреслено інфраструктуру розвитку дистанційної освіти у Республіці Польща та її перспективність для вітчизняної освіти. Крім того, проведена порівняльна характеристика використання дистанційного навчання у закладах вищої освіти Республіки Польща та України. Зрештою описується діяльність центрів дистанційного навчання, які діють при закладах вищої освіти Республіки Польща.

Ключові слова: інформатизація освіти, професійна освіта, цифрова компетентність, ІКТ, європейська стратегія, європейське законодавство, електронне навчання, дистанційне навчання, заклади вищої освіти, центри дистанційного навчання, Республіка Польща, країни ЄС, Україна.

Постановка проблеми. Порядком денний України у сфері розвитку та впровадження у вітчизняну освіту інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ), зумовлений новими завданнями та можливостями ІКТ максимально сприяти підготовці молоді до життя та діяльності у XXI столітті. Інноваційний потенціал ІКТ не можливо переоцінити, адже вони забезпечують як мінімум три функції: комп'ютерна грамотність, індивідуалізація та інтенсифікація освітнього процесу, а також новий тип навчальної діяльності – дистанційна освіта. На часі прискорене входження української освіти у сучасне середовище відкритої освіти [1, с. 7].

Невідкладного вирішення потребують ключові проблеми розвитку та впровадження ІКТ у вітчизняну освіту, виокремлені в Національній доповіді 2016 р. «Про стан і перспективи розвитку освіти в Україні», такі як:

1) формування і широке впровадження єдиного освітнього інформаційного простору України та забезпечення належного наукового супроводу цих процесів;

2) розгортання та удосконалення необхідних елементів інфраструктури регіональних інформаційних і телекомунікаційних мереж, взаємопов'язаних як між собою, так і з глобальною мережею Інтернет, що дозволить подолати «цифрову нерівність» у різних регіонах України, зокрема в сільській місцевості;

3) низький рівень інформаційно-комунікаційно-технологічних форм навчання (електронне навчання, мобільне навчання, застосування в освіті хмарних технологій, масові відкриті освітні курси тощо), що повільно запроваджуються в сучасній національній системі освіти України;

4) фактична несформованість цілісної національної політики застосування ІКТ в освіті, недосконала нормативно-правова база, що не забезпечує побудову інформаційного суспільства та, як наслідок, гальмує інформатизацію освіти в Україні тощо [2, с. 159].

Успішне вирішення проблем інформатизації вітчизняної освіти (зокрема – професійної та вищої) нині розглядається в контексті реалізації європейського вибору нашої держави, інтеграції системи освіти України до європейського освітнього простору. Висока затребуваність вітчизняної освіти у зарубіжному досвіді потребує аналізу стратегічних орієнтирів інформатизації освіти в країнах ЄС, визначених у комплексній стратегії розвитку ЄС «Європа 2020» та у флагманських ініціативах щодо її реалізації, зокрема, таких як «Програма у галузі цифрових технологій для Європи» та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Одним з пріоритетних напрямів європейської стратегії у сфері педагогічної освіти є використання технологій дистанційного навчання під час занять у навчальних закладах. Останнім часом використання дистанційного навчання під час навчальних занять набуло широкого поширення, зокрема в сусідній з Україною Республіці Польща.

Варто зазначити, що проблеми та здобутки дистанційної освіти в Республіці Польща досліджувалися у роботах таких польських вчених, як: М. Анджеєвська (M. Andrzejewska), М. Махінко-Награбецька (M. Machinko-Nagrabecka), К. Служевські (K. Służewski), Г. Карваш (G. Karwasz), П. Міколайчик (P. Milolajczyk), Т. Менчиковська (T. Męczykowska), М. Нодзинська (M. Nodzyńska), М. Русштецька (M. Rusztecka), У.-М. Делчик (U.-M. Depczyk), Х. Рокіта (K. Rokita), Я.Р. Пашко (J.R. Paško), К. Хмелевські (K. Chmielewski), Ф. Женьковські (F. Zeńkowski), С.Т. Мойхо (S.T. Mojcho) та ін. Їх роботи є важливим джерелом інформації для порівняльного аналізу і узагальнення з метою обґрунтування шляхів використання цінних ідей польського досвіду дистанційного навчання в Україні. [3]

Розвиток дистанційної освіти в Україні пов'язаний з іменами таких українських учених, як В. Биков, М. Жалдак, В. Кухаренко, А. Манако,

Н. Морзе, В. Олійник та ін. Окремі аспекти здобуття освіти шляхом дистанційного навчання у вищих навчальних закладах висвітлюється у наукових працях М. Бухаркіної, О. Висоцької, О. Захарової, С. Здорук, О. Корольової, В. Мойсеєва, В. Солдаткіна, В. Соколова, М. Чванової та ін. Аналізу зарубіжного досвіду дистанційної освіти присвячено роботи вітчизняних компаративістів М. Лещенко й О. Овчарук [4; 5; 6].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. На жаль, використання дистанційного навчання у системах педагогічної освіти зарубіжних країн до сих пір в Україні досліджувались недостатньо. Праці вітчизняних вчених з аналізом зарубіжного досвіду стосувались переважно використання інформаційно-комунікаційних технологій у шкільній, педагогічній і вищій освіті (В. Гарабко, Т. Гарбуза, І. Гушлевська, О. Зубченко, О. Локшина). У цілому ж досвід реформування освіти в Польщі був предметом аналізу батькох вітчизняних вчених: зокрема: А. Василюк, Л. Гриневич, Є. Громова, А. Каплуна, І. Ковчиної, Н. Нічкало, А. Павленко, Ю. Белова, Ю. Грязнова, І. Жабінця, Т. Кристоцук, Л. Лук'янової, О. Товканець, М. Пальчук та ін. [7; 8; 9; 10].

Крім того, сам рівень використання дистанційного навчання у закладах вищої освіти помітно відстає від подібних у Польщі і за кількістю, і за розвитком, а тому потребує більш детального вивчення.

Мета статті: головною метою цієї роботи є характеристика пріоритетів політики ЄС та Республіки Польща зокрема у сфері інформатизації освіти в контексті реалізації програми «Освіта та професійна підготовка 2020», а також вивчення досвіду використання дистанційного навчання у закладах вищої освіти Республіки Польща, у порівнянні з вітчизняними.

Виклад основного матеріалу. Згідно сучасних уявлень, розвинуте інформаційне суспільство характеризується певними ознаками, такими як: збільшення ролі інформації і знань в житті суспільства, створення глобального інформаційного простору, поява в економіці і в освіті принципово нових підходів до використання сучасних ІКТ-технологій, високий рівень ІКТ-компетентності населення тощо.

Стратегічні європейські орієнтири процесів розвитку освіти і навчання в ХХІ ст. містять політичні документи ЄС, пов'язані з формуванням найкращої у світі конкурентної і динамічної знанневої економіки «knowledge-based economy», яка забезпечує стаке економічне зростання, створення більшого числа привабливих робочих місць і соціальну злагоду. Ця стратегія послідовно втілюється в життя через реалізацію «Лісабонської» (2000–2010) та нинішньої нової стратегії – «Європа 2020» (2011–2020).

Дослідники процесів інтеграції у сфері освіти відзначають, що специфічною особливістю реалізації програми «Європа 2020» стала велика увага політичної і експертної громад до питань радикальних змін у навчальному процесі за допомогою нових цифрових технологій. За прогнозами експертів передбачається, що протягом наступних 10 років обсяги застосування різних моделей онлайн зростуть у 15 разів, близько третини всіх студентів здобуватимуть вищу освіту он-лайн [11].

Технологічний наголос модернізації освіти містять такі політичні документи ЄС: «Переосмислення освіти: інвестування у професійні навички з метою забезпечення кращих соціально-економічних результатів» (Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes), 2012 р. [12]; «Нові пріоритети європейського співробітництва у сфері освіти та професійної підготовки» (New priorities for European cooperation in education and training), 2015 р. [13] та інші.

В них відзначається, що суттєві зміни в навчальний процес закладів освіти різних рівнів, вплив яких викликає не тільки зацікавлену увагу, підтримку, але й гостру тривогу академічної громади.

У цьому зв'язку Європейський Союз пропонує комплексну програму, яка включає: 1) розвиток сховищ відкритих освітніх курсів; 2) створення і уніфікацію відкритих освітніх ресурсів; 3) прийняття стандартів якості для відкритої освіти [14].

У свою чергу ця програма реалізації європейської стратегії інформатизації освіти передбачає виведення локальних електронних освітніх ресурсів на загальноєвропейський і загальносвітовий рівні. На порядок денний винесено *створення стратегічних партнерств*, таких, наприклад, як Європейська Асоціація Університетів, в яких здійснюється *дистанційне навчання* (European Association of Distance Teaching Universities). За даними спеціального дослідження на період започаткування програми лише третина із 200 європейських університетів мали відповідний досвід у цьому напрямі. Пріоритетом щодо колективної розробки відкритих курсів проголошено створення курсів дистанційного навчання для вчителів, зокрема, розвиток онлайн-програм підвищення кваліфікації викладачів з окремих дисциплін European Schoolnet Academy, а також відкритих мереж eTwinning, SCIENTIX, Open Discovery Space тощо [14; 26].

Важливим напрямом комплексної європейської програми в перспективі є розробка та впровадження *стандартів якості відкритої освіти* (Open Quality Standards). Досягнення цих цілей Європейська Комісія планує за допомогою: нових програм Erasmus + та Horizon 2020, які будуть заохочувати партнерські стосунки між творцями нового контенту (викладачами, видавцями, компаніями ІКТ та ін.) для збільшення поставок якісних відкритих освітніх ресурсів різними мовами; розробки нових бізнес-моделей і технічних рішень щодо забезпечення прозорості інформації в сфері авторських прав і відкритих ліцензій для користувачів цифрових навчальних ресурсів тощо [15].

Особливе місце відводиться формуванню готовності вчителів до інформатизації освіти, а також стандартизації їх цифрової компетентності. Як зазначають американські дослідники освіти Л. Томас (L. Thomas) та Дж. Кнезек (J. Knezek), в умовах формування цифрового світу та глобалізації освіти значення стандартів зростає. Вони стають гарантією того, що учні закінчуватимуть навчання готовими до світу праці та здатними зробити свій вклад у розвиток суспільства; а вчителі та керівники шкіл будуть спроможними використовувати переваги ІКТ-технологій у своїй професійній діяльності [16].

Найбільш поширеною практикою стандартизації інформаційної компетентності вчителів у європейському освітньому просторі є використання міжнародних програм сертифікацій, а саме, Європейських комп'ютерних прав ECDL (European Computer Driving Licence) та європейського педагогічного ІКТ сертифікату (European Pedagogical ICT Licence).

Сертифікат ECDL є загальноприйнятим у Європі та США стандартом цифрової грамотності, визнаний Європейською комісією, ЮНЕСКО, Радою Європейських Професійних інформаційних спільнот і Європейським товариством інформатики [17]. Сьогодні він широко використовується міністерствами освіти різних країн для підготовки учнів та задля підвищення кваліфікації педагогів.

Європейський педагогічний ІКТ сертифікат EPICT (European Pedagogical ICT Licence), у свою чергу, являє собою стандарт європейської якості для неперервного професійного розвитку вчителів у сфері інтеграції ІК-технологій в освіту. Порівнюючи міжнародні програми сертифікацій ECDL та EPICT, варто зауважити, що програма ECDL головним чином спрямована на розвиток базових навичок користувача інформаційно-комунікаційних технологій, тоді як, програма EPICT зосереджена на компетентності вчителя / викладача до використання ІКТ у його педагогічній діяльності [18].

Проте, як відомо, вперше офіційно на загальноєвропейському рівні цифрова обчислювана компетентність була проголошена в якості ключової компетентності (однієї з восьми) у відомому документі Європейської Комісії «Ключові компетентності для навчання упродовж життя – європейська рамкова структура» (2008). У визначенні вказувалося, що цифрова обчислювальна компетентність передбачає впевнене і критичне використання технологій інформаційного суспільства для роботи, дозвілля і спілкування. Фундаментом для неї слугують базові навички з ІКТ: використання комп'ютерів для віднаходження інформації, її оцінювання, збереження, продукування, презентації та обміну нею, а також для спілкування й участі в інтерактивних мережах через Інтернет.

У наступне десятиріччя ці положення було значно поглиблено в новому документі ЄС – Рамці цифрової компетентності для громадян (DigComp), (DigComp 2.0: Digital Competence Framework for Citizens), яка на сьогодні є одним з останніх європейських сучасних стратегічних документів, розроблених європейською спільнотою у сфері освітніх стандартів [19].

Огляд національних ІКТ-стратегій в освіті країн Європейського Союзу засвідчує, що вони відбивають затверджений ЄС у 2010 році «Цифровий порядок денний для Європи» (Digital agenda for Europe) [20], охоплюючи широкий спектр різних напрямів – від забезпечення населення електронними послугами до створення швидкої безпечної ширококугової мережі, з метою допомогти населенню. Такий стан справ підтверджується рейтингом країн світу за рівнем розвитку ІК-технологій (індекс розвитку ІКТ в країнах світу – ICT Development Index), де Європейські країни посідають перші місця. Так, за даними 2017 року в першу десятку країн входять такі: I – Ісландія (індекс 8,98), II – Південна Корея (індекс 8,85),

III – Швейцарія (індекс 8,74), IV – Данія (ідекс 8,71), V – Великобританія (індекс 8,65), VI – Гонконг (індекс 8,61), VII – Нідерланди (індекс 8,49), VIII – Норвегія (індекс 8,47), IX – Люксембург (індекс 8,47), X – Японія (індекс 8,43) [21].

Для України, яка посідає 79 місце в рейтингу, з історичних причин актуальним є досвід країн Центральної Європи, зокрема, Польської Республіки, яка у цьому рейтингу займає значно вище 49-те місце. Республіка Польща демонструє позитивний приклад євроінтеграції, адже на законодавчому рівні займається розбудовою інформаційного суспільства, зокрема його поширенням ІКТ в освіті. Приймаючи до уваги, що ICT Development Index є комбінованим показником (за 11 параметрами), важливо ознайомитись з досвідом використання технологій дистанційного навчання в університетах Польщі і в перспективі провести порівняльний аналіз з розробкою рекомендацій для вітчизняних університетів та інших навчальних закладів.

У свою чергу, стратегічні цілі у сфері інформатизації країни закладено в Стратегії Національного розвитку Польщі, яка була прийнята 25 вересня 2012 року Радою міністрів Польщі. У ній, зокрема, вказується, що сучасна Польща нерівномірно розвинена з точки зору того, що називається «цифровим суспільством». Близько 65% поляків користуються Інтернетом, але, однак, є значні відмінності у використанні Інтернету у залежності від таких показників як: освіта, вік і місце проживання населення. Хоча у документі зазначається, що у найбільш розвинених країнах світу доступ до ІКТ широко поширений, але у Польщі, на жаль, не є відповідного рівня. Тому для підвищення конкурентоспроможності Польщі передбачається надання однакового рівня доступу до технологій та інфраструктури, а також до контенту та послуг та цифрової грамотності, відповідно до стандарту Європейського Союзу.

У найближчі роки був передбачений значний розвиток телекомунікаційних послуг та рішень, пов'язаних з оцифруванням (комп'ютеризацією) країни, особливо щодо подальшого розвитку електронної комерції, електронного здоров'я, цифрових державних послуг (електронного урядування), електронного ПНАП (платформа з надання адмінпослуг) і телекомунікацій.

Відповідно до Стратегії Національного розвитку Польщі, головним завданням держави у прагненні побудувати цифрову Польщу стає розвиток компетенції громадян у сфері цифрової (комп'ютерної) грамотності. Розвиток цифрової грамотності буде переведений на збільшення попиту на різні типи цифрових послуг, що, у свою чергу, має стимулювати ринок діяти у цих сферах.

Відмінності в навичках використання нових технологій можуть призвести до явища цифрового відчуження. У Польщі основні зміни пов'язані з розподілом між експертами в цифрових технологіях та людьми, які не мають таких навичок, як вік, місце проживання та освіта. Незважаючи на те, що серед молодих людей широко використовується Інтернет, цифрове відчуження людей похилого віку стає проблемою. Для цієї другої групи, цифрові навички не є природним компонентом процесів соціалізації і тісно пов'язані з рівнем освіти.

У процесі розвитку цифрової письменності основні зусилля будуть зосереджені на двох групах людей: людей, які навчають (вчителі, співробітники інших навчальних закладів та культури, працівники неурядових організацій), а також повинні використовувати Інтернет-ресурси для підготовки та проведення курсів, навчання і тренінгів, у тому числі для літніх людей, які насправді можуть мати достатній доступ до Інтернету в домашньому господарстві, але часто не в змозі бачити користь від його використання [22].

Варто зазначити, що проблема впровадження електронного навчання присутня, зокрема, в польських університетах вже протягом багатьох років.

Дослідження показало, що нормативно-правові положення щодо електронного навчання у вищій школі були запроваджені в ході модернізації вищої освіти Польщі у відповідності з вимогами Болонської декларації. Закон "Про вищу освіту Республіки Польща" (2005 р.), у статті 164, розділ 3, визначає в що «заняття зі студентами можуть проводитися з використанням методів і технологій дистанційної освіти і навчання». У той же час у четвертому розділі цієї статті говориться, що міністр науки і вищої освіти Республіки Польща в окремому регламенті буде уточнювати умови, які повинні виконати університети задля того, щоб забезпечити функціонування таких заходів зі студентами. Закон також вимагає, щоб міністр визначив умови доступу до цих методів навчання студентів і визначив частку часу певного класу щодо часу всіх занять у навчальних програмах (на денній та заочній формі навчання) [23].

Специфіку умов, які мають бути виконані для проведення занять з використанням методів і технологій дистанційного навчання, розкрито в Постанові Міністра науки і вищої освіти Республіки Польща від 25 вересня 2007 року:

Вона містить такі положення:

- можна проводити заходи з використанням технологій дистанційного навчання у всіх галузях і типах навчання з урахуванням специфічних особливостей студента;
- університет повинен надати студентам засоби, що дозволяють пряму (безпосередню) та непряму взаємодію студентів і викладача університету;
- університет має мати педагогічний склад, який підготовлений до використання різних типів освітніх методик;
- потреба у розвитку та поширенні освітніх матеріалів;
- університет повинен надати студенту можливість особистого консультування з викладачем у приміщенні університету;
- університет повинен забезпечувати постійний контроль за діяльністю персоналу, що займається такою діяльністю;
- на заочній формі навчання допускається, аби електронна (дистанційна) форма навчання домінувала над традиційною;
- університет повинен забезпечити постійний моніторинг та перевірку прогресу в навчанні студентів, включаючи проведення іспитів у приміщеннях навчального закладу;
- університет також повинен підготувати серію навчальних курсів для студентів, які бе-

руть участь у заходах, що проводяться за допомогою методів дистанційного навчання [24].

Ці положення були розвинуті в наступній Постанові (від 2 листопада 2011 р.), де визначено терміни проведення електронних навчальних курсів в ході навчання, також наголошується на необхідності їх відповідності новим змінам у стандартах вищої освіти, які були прийняті як доповнення до Закону про вищу освіту з назвою «Національна рамка кваліфікацій» (Narodowe Ramy Kwalifikacji – NRK, НРК).

Зараз в останній редакції Закону сказано, що перевірка прогресу в освіті студентів відбувається у напрямку, прийнятому для навчання, і для певного діапазону предметних знань, навичок та соціальної компетентності, а також для порівняння реальних результатів з підготовкою протягом навчального курсу. Що важливо з положень НРК, тут також є очевидним необхідність складання документації, яка б показувала ступінь досягнення запланованих результатів окремими студентами. Постанова від 2 листопада 2011 року також передбачає, що частка електронного навчання у загальному часі в університетських класах у плані навчання не може перевищувати 60%. У той же час міністр вважає, що лабораторні заняття, самостійні заняття та майстер-класи, зорієнтовані на отримання практичних навичок, повинні відбуватися за безпосередньої участі вчителів/викладачів (так звані реальні умови). Методи дистанційного навчання можуть бути використані лише як вторинні, або ж ті, які мають додатковий характер [25].

У свою чергу деякі польські університети стали членами Європейської Асоціації Університетів, в яких здійснюється дистанційне навчання (European Association of Distance Teaching Universities), завдяки спеціалізованим центрам (осередкам) дистанційного навчання, які діють при них. Серед них: Гірничо-металургійна академія імені С. Сташиця у Кракові та діючий при ній Центр електронного навчання (пол. Centrum e-Learningu Akademii Gyrniczo-Hutniczej), а також Польський віртуальний університет (пол. PUW – Polski Uniwersytet Wirtualny) [26].

Зокрема, студенти та учні онлайн-курсів Польського віртуального університету, одного з найбільших з-поміж інших приватних закладів вищої освіти, отримують знання під керівництвом вчителя, при цьому працюючи у групах, і виконуючи індивідуальні та групові завдання. Вони беруть участь у різноманітних дискусіях, комунікуючи через Інтернет (дискусійний форум, чат). При цьому учні та студенти використовують електронні підручники. Вчитель уважно стежить за графіком і часом, активізує учнів, ставить завдання, веде дискусію, відповідає на питання, оцінює виконану роботу. Його роботу контролюють опікуни, які перевіряють діяльність студентів та керівників, а також контролюють правильний курс навчання. Під час онлайн-навчання студент (учень) має пройти різні форми перевірки знань (наприклад, тести, вікторини, індивідуальні та групові роботи).

Осередком для навчання, місцем зустрічі та місцем спільної роботи є платформа дистанційного навчання. Навчальна платформа дозволяє керівнику контролювати роботу студента,

на підставі якої ставиться відповідна остаточна оцінка. Оцінка впливає як на основну цінність і суть виконаних завдань, так і діяльність студентів на дискусійному форумі. Велике значення під час навчання у Польському віртуальному університеті має вміння працювати у групі та спілкуватися з іншими людьми для обміну ідеями та досвідом. Насамкінець кожен з учнів чи студентів здає екзамен у будівлі Польського віртуального університету.

Онлайн-навчання, проведені Академією гуманітарних та економічних наук у Лодзі на платформі Польського віртуального університету, є найбільшим у Польщі проектом в галузі електронного навчання. Навчальний процес здійснюють понад 2 тисячі викладачів різних спеціальностей. В університеті також широко використовується електронна бібліотека.

Для навчання у Польському віртуальному університеті достатньо зареєструватися на сайті віртуального університету і навчатися, як у звичайному, при цьому отримуючи завдання від викладачів вищу. Самі ж екзамени та диплом про закінчення університету можна отримати безпосередньо у стінах вищу [27].

Інший же – Центр електронного навчання Гірничо-металургійної академії імені С. Сташиця у Кракові зазвичай застосовують технологію т.зв. змішаного навчання, тобто навчання, яке поєднує у собі традиційне з електронним, тобто заняття проводяться у класі, за безпосередньої участі вчителя (викладача) та учня (студента), але з використанням мультимедійних технологій.

Самим же Центром було розроблено електронні навчальні платформи для кожного з факультетів Академії, що дозволило навчатися у ній та комунікувати з викладачами дистанційно. Достатньо лише зареєструватися на одній з цих платформ. До того ж ці електронні платформи Академії були розроблені на платформі системи Moodle, досить поширеній серед польських ВНЗ. Самі електронні платформи навчального закладу утримуються на серверах Центру електронного навчання Академії, які, у свою чергу, розташовані у навчальному центрі інформатики.

Дистанційне навчання є цілком сертифікованим, що дозволяє після його закінчення не лише отримати сертифікат, але й знайти відповідну роботу. Крім студентів навчання також проводиться і для докторантів (наук і хабілітованих) Гірничо-металургійної академії імені С. Сташиця у Кракові, для її працівників, а також проводиться післядипломне навчання.

Якщо говорити про академічне електронне навчання, тобто для студентів, то воно складається з 2 частин:

Онлайн: 8-годинні онлайн-тренінги, які здійснюються протягом 3 тижнів на електронній навчальній платформі університету (UPeL). Навчання відбувається асинхронно, що означає, що заходи, які відбуваються протягом кожного з тижнів, можуть бути виконані у будь-який час протягом цього тижня.

Стационарні семінари: 2-годинні навчальні семінари, підготовані у рамках курсів з електронного навчання.

Протягом цього навчання його учасники: знайомляться з різними формами академічного

електронного навчання та аналізують різницю між підтримкою та обміном стаціонарних занять на онлайн (електронні); навчаються користуватися електронною платформою навчального закладу на початковому рівні, а також знайомляться з додатковими засобами для підтримки навчання; знайомляться з правовими рамками та роллю Центру електронного навчання; вивчають принципи розробки онлайн-вправ і розробляють власні вправи в групі.

Крім того, під час занять з використанням технологій дистанційного навчання використовуються відкриті освітні ресурси (надалі – ВОР), тобто ті, до яких є повністю відкритий доступ завдяки безкоштовній ліцензії або переведення їх у суспільне надбання та створення доступу до таких ресурсів за допомогою інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ). Під час навчання учасники курсів не лише їх використовують, але й детально вивчають, знайомляться з найпопулярнішими веб-сайтами та пошуковими системами ВОР, навчаються їх шукати відповідно до вимог і потреб власних занять, навчаються використовувати ВОР відповідно до умов ліцензії та знайомляться з веб-сайтами, щоб публікувати свої власні матеріали в Інтернеті з можливістю відкритого доступу.

Зрештою, Факультетом фізики та прикладної інформатики, а також факультетом прикладної математики були розроблені електронні підручники з фізики та математики, які є у вільному доступі на сайті Гірничо-металургійної академії імені С. Сташиця у Кракові та її Центру електронного навчання зокрема. Ці підручники є доступними у різноманітних форматах (для мобільних пристроїв, для друку і навіть для їх модифікації (змін і доповнень)) [28].

На жаль, вітчизняних університетів, які належать до Європейської Асоціації Університетів, в яких безпосередньо здійснюється інформатизація освіти, немає, але є подібні за функціями центри дистанційного навчання, зокрема: Український центр дистанційної освіти (при НТУУ «КПІ» ім. І. Сікорського), Центр Дистанційної Освіти ВНТУ та Факультет дистанційного навчання Хмельницького національного університету [29].

Хоча, зрештою вивчення польського досвіду та використання його ідей в практиці розбудови дистанційної освіти в Україні буде значним імпульсом для приведення вітчизняної освіти у відповідність до потреб цифрової ери.

Висновки. Реалізація європейської стратегії інформатизації освіти, зокрема й польської, вимагає цілого комплексу перетворень у вітчизняній освіті, а саме: а) формування і постійного вдосконалення сучасних цифрових компетентностей учнів/студентів, вчителів/викладачів, адміністративного персоналу на всіх рівнях освіти, включаючи вищу та професійну; б) розвитку бази відкритих освітніх ресурсів для безкоштовного використання; в) розробки законодавчого забезпечення визнання кваліфікацій, які отримуються за допомогою інноваційних освітніх технологій (МООС та ін.); г) широкого запровадження дистанційної освіти для прискореного входження вітчизняної освіти в сучасне середовище відкритої освіти.

Список літератури:

1. Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України). Збірник наукових праць. – К.: Видавничий дім «Сам», 2017. – 400 с.
2. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України; [редкол.: В.Г. Кремень (голова), В.І. Луговий (заст. голови), А.М. Гуржій (заст. голови), О.Я. Савченко (заст. голови)]; за заг. ред. В.Г. Кременя. – Київ: Педагогічна думка, 2016. – 448 с. – Бібліогр.: с. 21. – (До 25-річчя незалежності України).
3. Maria Andrzejewska, Magdalena Machinko-Nagrabecka, Piotr Mikołajczyk, Monika Rusztecka (2007). Technologie informacyjne w nauczaniu przedmiotów zawodowych. Doświadczenia z warsztatów dla nauczycieli i doradców przedmiotowo-metodycznych.
4. Биков В.Ю. Технологія розробки дистанційного курсу / Биков В.Ю., Кухаренко В.М., Сиротенко Н.Г., Рибалко О.В., Богачков Ю.М. // Учебные пособия: Учебные пособия. – Київ, 2008.
5. Захарова О.А. Открытые системы в дистанционном образовании / О.А. Захарова // Мир образования – образование в мире. – 2011. – № 2. – С. 111–116.
6. Овчарук О.В. Концептуальні підходи до застосування технологій відкритої освіти та дистанційного навчання у зарубіжних країнах та їх роль у процесах модернізації освіти / О.В. Овчарук // Інформаційні технології і засоби навчання: Електронне наукове фахове видання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/ejournals/ITZN/em1/content/060ovemp.html>.
7. Гарбуза Т.В. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання іноземних мов / Т.В. Гарбуза // Молодий вчений. – № 1(41), 2017. – С. 380–385.
8. Зубченко О.С. Інформаційно-комунікаційні технології у шкільній освіті Великобританії: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / О.С. Зубченко; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – К., 2010. – 20 с. – укр.
9. Громов С.В. Сучасні тенденції розвитку професійної технічної освіти у Польщі: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / С.В. Громов; Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2010. – 251 с.
10. Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз / [за ред. Н.Г. Ничкало, В.О. Кудіна]. – Черкаси: Вибір. – 2002. – 322 с.
11. European Commission/EACEA/Eurydice, 2013. Education and Training in Europe 2020: Responses from the EU Member States. Eurydice Report. Brussels: Eurydice.
12. Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes, 2012. European Commission, Strasbourg, 17 p.
13. New priorities for European cooperation in education and training. Brussels, European Commission, 2015. – 114 p.
14. Report to the European Commission on New modes of learning and teaching in higher education (2014). Luxembourg: Publications Office of the European Union.
15. Quality models in online and open education around the globe: State of the art and recommendations, 2015 – 55 p.
16. Thomas L.G., Knezek D.G. Information, communications, and educational technology standards for students, teachers, and school leaders // International Handbook of Information Technology in Primary and Secondary Education. – 2008. – Vol. 20. – P. 333–348.
17. Освітня мережа Європейського Союзу EURYDICE // Key Data on Learning and Innovation through ICT at School in Europe 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>.
18. Офіційний сайт European Pedagogical ICT Licence. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epict.org>.
19. DigComp 2.0. The Digital Competence Framework 2.0. Режим доступу: <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/digital-competence-framework>.
20. Цифрова програма для Європи (Digital agenda for Europe). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eige.europa.eu/resources/digital_agenda_en.pdf.
21. ICT Development Index 2017. World ranking. Режим доступу: <http://www.itu.int/net4/ITU-D/idi/2017/#idi2017rank-tab>.
22. National Development Strategy 2020. Active society, competitive economy, efficient state. Attachment to Resolution № 157 of the Council of Ministers of 25 September 2012.
23. Ustawa o systemie oświaty, tekst ujednolicony. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym. Режим доступу: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20051641365>.
24. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 września 2007 r. w sprawie warunków, jakie muszą być spełnione. Режим доступу: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20071881347/O/D20071347.pdf>.
25. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków, jakie muszą być spełnione, aby zajęcia dydaktyczne na studiach mogły być prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Режим доступу: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20112461470/O/D20111470.pdf>.
26. European Association of Distance Teaching Universities. Current members. Режим доступу: <https://eadtu.eu/members/current-members>.
27. Polski uniwersytet wirtualny. Режим доступу: <https://www.puw.pl/pl>.
28. Centrum e-learningu AGH (Akademii gorniczo-hutniczej). Режим доступу: <http://www.cel.agh.edu.pl/>.
29. Перелік центрів дистанційного навчання, рекомендованих Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України. Режим доступу: <http://vzn.org.ua/dystantsijna-osvita/tsentry-do>.

Белан В.Ю.

Институт профессионально-технического образования
Национальной академии педагогических наук Украины

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДИСТАНЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ПОЛЬСКОМ ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ И ЕГО ПЕРСПЕКТИВНОСТЬ ДЛЯ УКРАИНСКОГО

Аннотация

В статье описываются приоритеты политики ЕС в сфере информатизации образования в контексте реализации программы «Образование и профессиональная подготовка 2020». Рассматриваются стратегические европейские документы по информатизации образования, развития цифровых компетенций, использованию дистанционного обучения в высшем образовании. Описана инфраструктура развития дистанционного образования в Республике Польша и её перспективность для отечественного образования. Кроме того, проведена сравнительная характеристика использования дистанционного обучения в высших учебных заведениях Республики Польша и Украина. В конце концов описывается деятельность центров дистанционного обучения, действующих при высших учебных заведениях Республики Польша.

Ключевые слова: информатизация образования, профессиональное образование, цифровая компетентность, ИКТ, европейская стратегия, европейское законодательство, электронное обучение, дистанционное обучение, высшие учебные заведения, центры дистанционного обучения, Республика Польша, страны ЕС, Украина.

Belan V.Yu.

Institute of Vocational Education and Training of
National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

USE OF DISTANCE LEARNING IN POLISH HIGHER EDUCATION AND ITS PERSPECTIVES FOR UKRAINIAN

Summary

The article describes the priorities of EU policy in the field of informatization of education in the context of the implementation of the program "Education and Training 2020". The strategic European documents on informatization of education, development of digital competencies, and the use of distance learning in higher education are considered. The infrastructure of the development of distance learning in the Republic of Poland and its perspectives for the national education are outlined. In addition, a comparative description of the use of distance learning in higher education institutions of the Republic of Poland and Ukraine was conducted. In the end, the activities of distance learning centers operating in institutions of higher education of the Republic of Poland are described.

Keywords: informatization of education, vocational education, digital competence, ICT, European strategy, European legislation, e-learning, distance learning, higher education institutions, distance learning centers, Republic of Poland, EU countries, Ukraine.